

МАНЬКОВСЬКИЙ МИКИТА БОРИСОВИЧ

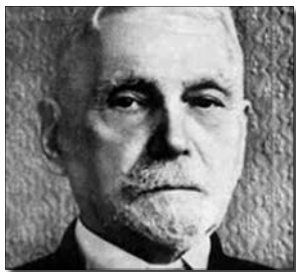
Лікарська династія Маньковських – одна з найбільш вражаючих серед інших династій медиків України. Її родоначальником був великодосвідчений військовий лікар, випускник знаменитої Санкт-Петербурзької Медико-хірургічної академії – Микита Іванович Маньковський.

Дід – Микита Іванович Маньковський

Після закінчення академії, він усе життя прослужив військовим лікарем в російській армії. Дослужився до дійсного статського радника (що відповідає нинішньому генерал-майорові), за що був особисто удостоєний спадкового дворянства з привласненням цього титулу усім подальшим поколінням.

Закінчив службу дід у віці 60 років на посаді начальника Військово-санітарного управління Віленського військового округу. Батько Микити Борисовича, – академік Борис Микитович Маньковський – відомий невролог, надалі – академік АМН СРСР.

Батько – Борис Микитович Маньковський

Під час революції 1904-1905 рр. Борис Микитович брав участь в студентських виступах, за що був відрахований з Київського університету Св. Володимира, причому без права на відновлення. Тому батько відправив його до Лейпцига, де він поступив на IV курс медичного факультету місцевого університету. Після закінчення університету батько Микити Борисовича впродовж року стажувався у відомій клініці Сальпетриєр в Парижі у П'єра Марі – учня знаного професора Шарко. Повернувшись до Києва, Борис Микитович відразу став доцентом кафедри неврології Київського університету.

Маньковський Микита Борисович народився 24 грудня 1914 року. Здавалося, що йому самою долею визначено продовжувати сімейну традицію і працювати на терені медицини.

Але, закінчивши у довоснні роки семирічну школу, молодий Маньковський, поступив у Київський технікум електрозв'язку. Звідти перейшов в електромеханічний технікум, після закінчення якого впродовж року працював електромонтером в експериментальних майстернях при Київському політехнічному інституті.

Потім Микита став студентом факультету електротехніки цього ж інституту, де закінчив повних два курси. Одного разу він випадково потрапив на засідання Київського товариства хірургів, на якому головував відомий професор медицини Олексій Петрович Кримов.

Те, що відбувалося на цьому засіданні, захопило майбутнього інженера, і він уперше замислився про медицину як про майбутню спеціальність.

Його вразила незвичайна обстановка, в якій проходило засідання, широке коло інтересів присутніх і ще багато деталей, які викликали у нього сумнів у правильності вибору свого життєвого шляху.

До того ж Микита був в курсі усіх медичних питань, оскільки жив у родині, де постійно говорили про медицину, обговорювали проблеми неврології, тощо.

Зрештою перемогла думка про необхідність йти шляхом батька, і Микита переходить на навчання до Київського медінституту, де вже на другому курсі новоспечений студент почав із захопленням працювати в науковому гуртку при кафедрі біохімії. У 1939 році Микита Борисович поступає в аспірантуру на кафедру фізіології.

Микита Борисович Маньковський – студент Київського медінституту

Але провчитися в аспірантурі він встиг цілих... три тижні. 18 вересня 1939 г. Маньковського М. Б. мобілізували у Червону армію, де він служив з вересня 1939 р. по серпень 1945 року.

Почав службу молодшим лікарем полку, брав участь у т.з. «польському поході» – операції по «звільненню» західних областей України. Потім його перевели в Київське військово-медичне училище, де він читав курси інфекційних хвороб і неврології.

З перших днів війни Микита Борисович – в діючій армії. Спочатку був командиром медико-санітарної роти, а потім командував медико-санітарним батальйоном гвардійської стрілецької дивізії, на базі якої у листопаді 1942 року був сформований 2-й гвардійський механізований корпус.

Гвардії майор медичної служби Микита Маньковський, 1942 р.

Служба в медичних підрозділах на фронті значно відрізнялася від роботи в медичних установах у звичайних умовах. Вона була не лише небезпечною для життя, але й вимагала від військових медиків мужності, фізичної витривалості, організованості.

Пройшовши чудову школу загартування в медсанбаті, Микита Борисович Маньковський в грудні 1943 року очолив перший відділ польового евакопункту 2-ої гвардійської армії. У польовому евакопункті армії Микита Борисович прослужив майже до кінця війни. Та все ж навесні 1945 року, під час однієї з контрольних поїздок в польовий пересувний госпіталь під Кенігсбергом, він потрапив під артилерійський обстріл, був контужений і важко поранений. Тому тривалий час лікувався в госпіталях Каунасу, Москви, Києва.

В кінці 1945 року Маньковський почав працювати молодшим науковим співробітником в Київському психоневрологічному інституті. У 1948 р. після захисту кандидатської дисертації за темою: «Інфекційні ураження спинного мозку: патологічна анатомія і деякі питання фізіології» його перевели асистентом кафедри нервових хвороб Київського медінституту.

Маньковський М. Б. – науковий співробітник Київського психоневрологічного інституту (1946 р.)

У 1951 році Міністерство охорони здоров'я України призначає 35-річного М. Б. Маньковського директором Чернівецького медінституту. Його вирізняла виняткова працелюбність, жага наукового пошуку, готовність віддавати себе хворому, природна обдарованість розуміти кожного. Це була молода людина, яка вміла захистити свою думку, дослухатися до авторитетного співрозмовника, вчасно сказати, вчасно відмежуватися.

Ось що він сам пише про цей період свого життя: «...В кінці 1950 г. Управління вищих учебных заведений Минздрава мне імперативно було предложено прийняти місце директора Черновицкого медінститута. На зустріч з областними партійними і советськими органами я ехал с тяжелым сердцем, но, когда прибыл в Черновцы, мне там очень понравилась – культурный, уютный, компактный, очень зеленый городок, типичный западноевропейский. Проработал я там до 55-го года. Стал заниматься докторской диссертацией, и это позволило мне обратиться в Минздрав с просьбой о возвращении в Киев, поскольку в Черновцах отсутствовала современная база, необходимая для научной работы. Получив разрешение, я «сдал» директорское кресло профессору М. М. Ковалеву, а сам занял по конкурсу место старшего научного сотрудника в Институте физиологии им. А. А. Богомольца АН УССР».

Незважаючи на молодий вік, за його плечима вже був великий організаційний досвід і без сумніву природний дар організатора і вченого-клініциста. У цей період на теренах Буковини вирує малярія, ендемічний зоб, поширені інфекційні і паразитарні хвороби. У спадок дісталася зруйнована система охорони здоров'я. А якщо бути відвертим до кінця, то останньої, як такої, не було зовсім. Все необхідно було розпочинати з чистого листа. І в цьому знадобився досвід, набутий у військових госпіталях. Він докладає багато зусиль щодо становлення матеріальної бази медичного інституту, організації навчального процесу.

М. Б. Маньковський у тісній співпраці з практичною охороною здоров'я організовує епідеміологічні наукові експедиції в передгірські та гірські райони області. І тут його слово вагоме, поради доречні, висновки виважені.

У 1954 році Микита Борисович повертається до Києва. У 1959 р. після захисту докторської дисертації, знову-таки за наполяганням Міністерства охорони здоров'я, став проректором Київського медінституту. А з 1961 по 1965 рік ще й завідуючим кафедри нервових хвороб, якою до цього керував його батько. Плідно працює над розробкою найважливіших проблем клінічної неврології.

М. Б. Маньковський з співробітниками кафедри нервових хвороб КМІ, 1960 р.

З 1965 року по 2014 роки творча діяльність М. Б. Маньковського була пов'язана з Інститутом геронтології АМН України. Професор Микита Маньковський обирає нову наукову магістраль, очоливши в новоствореному Інституті геронтології АМН СРСР відділ вивчення нервової патології з урахуванням вікових змін.

Саме тут він засновує нові напрямки нейрогеріатрії, створює свою школу і оригінальні клініки. Залишається чудовим лікарем-клініцистом, демократичною, чуйною особистістю, поціновувачем книг і живопису, виявляючи цікавість до всього.

В Інституті геронтології професор М. Б. Маньковський створив потужну наукову школу, відділи та підрозділи якої нині очолюють його учні та послідовники.

Естафета поколінь: професор М. Б. Маньковський зі своєю ученицею – професором І. Н. Карабань

Проведені М. Б. Маньковським комплексні епідеміологічні, клініко-нейрофізіологічні, нейропсихологічні, генетичні і лонгітудинальні дослідження процесу старіння ЦНС дозволили йому обґрунтувати основні положення і принципи нового, пріоритетного клінічного напрямку – нейрогеронтології і нейрогеріатрії.

Школа М. Маньковського постає як піонер найважливіших напрямів у патології мозку на фоні вікових змін. Ці дані увійшли в арсенал світової нейрогеріатрії.

М. Б. Маньковський – автор більше 300 публікацій, в т. ч. 9 монографій.. Він широко відомий як автор монографій «Ревматичний енцефаліт» (1959), «Старіння і нервова система» (1972), «Атеросклероз і вік» (1982), «Судинний паркінсонізм» (1982), «Довгожителі. Нейрофізіологічні аспекти» (1985), «Старіння мозку» (1991), а також численних глав у керівництвах з геронтології і геріатрії, що являються фундаментальними у вітчизняній науці: «Основи геронтології» (1969), «Посібник з геріатрії» (1982), «Біологія старіння» (1982).

Микита Борисович Маньковський пішов із життя 3 грудня 2014 року.

Час – найкращий свідок справжньої ролі вченого у панорамі світових поглядів, гіпотез та досліджень. В такому сенсі яскравим дороговказом постає приклад М. Н. Маньковського – найвідомішого клініциста-невролога, консультанта провідних клінік Східної Європи, який, наслідуючи етичні та наукові засади життя генези Маньковських, найстарішого лікарського роду в Україні, започаткував новий напрямок в неврології, але ніколи не хизувався цим.

Він був просто самим собою.

Одна з останніх фотографій М. Б. Маньковського

*Продовжувачі славетної династії лікарів Маньківських (справа наліво):
Микита Борисович, донька професора Ірина Микитівна, онук Борис Микитович*

Доля подарувала нашому навчальному закладу щасливе минуле, біля його витоків була неординарна особистість, мудрий і добрий наставник професор Микита Борисович Маньковський. Або як влучно сказав про нього Ю. Віленський – «Гіпократ із українського роду».

Його ім'я золотими літерами виписане на скрижалях Буковинського державного медичного університету.

Наукова спадщина М. Б. Маньковського

Монографії, підручники та наукові посібники

1. Маньковський Н. Б. Ревматический энцефалит / Н. Б. Маньковский. – К.: Госмедиздат УССР, 1959. – 295 с.
2. Маньковський Н. Б. О нервной патологии при гипертонической болезни / Н. Б. Маньковский. – М., 1960. – 364 с.

3. Маньковский Н. Б. Старение и нервная система (Очерки клинической нейрогеронтологии) / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц. – К.: Здоров'я, 1972. – 279 с.
4. Справочник по гериатрии: справочник / под ред. Д. Ф. Чеботарева; Н. Б. Маньковского. – М.: Медицина, 1973. – 502 с.
5. Руководство по геронтологии: руководство / под ред. Д. Ф. Чеботарева, Н. В. Маньковского, В. В. Фролькиса. – М.: Медицина, 1978. – 503 с.
6. Руководство по гериатрии (Особенности клиники и лечения болезней в пожилом и старческом возрасте) / ред. Д. Ф. Чеботарев, Н. Б. Маньковский. – М.: Медицина, 1982. – 544 с.
7. Сосудистый паркинсонизм / Н. Б. Маньковский [и др.]. – К.: Здоров'я, 1982. – 208 с.
8. Долгожители: нейрофизиологические аспекты / Н. Б. Маньковский [и др.]. – Л.: Наука, 1985. – 161 с.
9. Маньковский Н. Б. Современные подходы к терапии когнитивных нарушений. Нейрометаболическая терапия / Н. Б. Маньковский, Н. Ю. Бачинская. – К.: ООО «ДСГ Лтд», 2005. – 71 с. (Б-чка практикующего врача).

Наукові статті

1. Духин А. Л. О приоритете Бахтерева в описании важного рефлекторного феномена / А. Л. Духин, Н. Б. Маньковский // Врачебное дело. – 1951. – № 9. – С. 851.
2. Маньковский Н. Б. Патологические изменения нервной системы при гриппе / Н. Б. Маньковский, Я. И. Минц, Л. Я. Райгородская // Медицинский журнал. – 1952. – Т. 22, вып. 1. – С. 14-20.
3. Маньковский Н. Б. К вопросу клиники геморрагического менингоэнцефалита / Н. Б. Маньковский // Врачебное дело. – 1954. – № 6. – С. 507-510.
4. Лечение сермионом больных начальной атеросклеротической энцефалопатией среднего и пожилого возраста / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц, Н. Ю. Бачинская, Н. В. Кочубей // Врачебное дело. – 1989. – № 4. – С. 60-63.
5. Маньковский Н. Б. Начальная дисциркуляторная энцефалопатия (НДЭ) у больных среднего и пожилого возраста (вопросы ранней диагностики и терапии) / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц, И. Н. Карабань // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1989. – Т. 88. – С. 16-20.
6. Дофаминэргические механизмы старения мозга: обзор литературы / Н. Б. Маньковский, С. М. Кузнецова, Л. А. Янович, Л. А. Редько // Врачебное дело. – 1989. – № 9. – С. 83-88.
7. Возрастные особенности функционального состояния головного мозга у больных дисциркуляторной энцефалопатией / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц, И. Н. Карабань [и др.] // Вестник АМН СССР. – 1990. – № 1. – С. 46-48.

8. Антитела к дофамину в патогенезе паркинсонизма/ Г.Н. Крыжановский, В. А. Евсеев, С. В. Магаева, Н. Б. Маньковский // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1991. – Т. 112, № 11. – С.470-472.
9. Маньковский Н. Б. Сравнительная характеристика возрастной распространенности некоторых сердечно-сосудистых заболеваний в отдельных районах Украины, Абхазии, Азербайджана / Н.Б. Маньковский, С.М. Кузнецова // Терапевтический архив. – 1991. – Т. 63, № 10. – С. 91-97.
10. Маньковский Н. Б. Нейрогериатрия – новая глава клинической невропатологии / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц // Врачебное дело. – 1992. – № 8 – С.7-10.
11. Антитела к дофамину у больных паркинсонизмом и их возможная роль в патогенезе паркинсонического синдрома / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань, Г.Н. Крыжановский [и др.] // Журнал неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1993. – Т. 93, № 6. – С.7-11.
12. Антитела к серотонину и их возможная роль при паркинсонизме / Г.Н. Крыжановский, Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань [и др.] // Журнал неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1994. – Т. 94, № 5. – С.21-26.
13. Уровень продуктов перекисного окисления липидов в крови больных болезнью Паркинсона разного возраста / Г.Н. Крыжановский, Е. В. Никушкин, В. Г. Кучеряну, Н. Б. Маньковский // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1994. – Т. 117, № 2. – С.209.
14. Маньковский Н. Б. Патогенетическое лечение паркинсонизма / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань // Лікування та діагностика. – 1998. – № 4. – С.27-32.
15. Маньковский Н. Б. Болезнь Паркинсона и сосудистый паркинсонизм. Критерии диагностики / Н.Б Маньковский, И. Н. Карабань, Н. В. Карабань // Международный медицинский журнал. – 2000. – Т. 6, № 3. – С.35-38.
16. Маньковский Н. Б. Комплексная патогенетическая фармакотерапия болезни Паркинсона / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань // Журнал практичного лікаря. – 2001. – № 6. – С.49.
17. Карабань И. Н. Патогенетические аспекты лекарственной терапии и клинического течения болезни Паркинсона / И. Н. Карабань, Н. В. Карабань, Н. Б. Маньковский // Міжнародний неврологічний журнал. – 2006. – № 5. – С.13-18.
18. Маньковский Н. Б. Клинико-генеалогические особенности болезни Паркинсона у больных среднего и пожилого возраста / Н. Б. Маньковский, Н. В. Карабань // Міжнародний неврологічний журнал. – 2008. – № 2. – С. 111-117.
19. Маньковский Н. Б. Когнитивная деятельность при старении / Н. Б. Маньковский, Н. Ю. Бачинская // Проблемы старения и долголетия. – 2008. – Т. 17, № 4. – С.444-450.

20. Маньковский Н. Б. Экстрапирамидная система при старении и паркинсонизме / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань // Проблемы старения и долголетия. – 2008. – Т 17, № 4. – С.432-443.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.12-13.
2. Виленский Юрий. Никита Борисович Маньковский. Прощальная акварель // ДОМС: диабет, ожирение метаболический синдром. – 2014. – № 6. – С.89-91.
3. Винничук С. Академик Б. Маньковский и его вклад в развитие отечественной неврологии: фотокнига / С. Винничук Т. Черенко. – К., 2008.
4. Заслуженный діяч науки України М.Б. Маньковський // Медичні перспективи. – 2005. – Т. 10, № 1. – С.135-136.
5. Заслуженному деятелю науки Украины профессору Н.Б. Маньковскому – 95 лет // Международный неврологический журнал. – 2009. – № 8. – С.140-141.
6. Інтерв'ю с профессором Н. Б. Маньковским // Лікування та діагностика. – 2002. – № 1. – С.2-8.
7. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С.172-173.
8. Никита Борисович Маньковский (к 90-летию со дня рождения) // Лікарська справа. – 2004. – № 8. – С.99-100.
9. К 95-летию Никиты Борисовича Маньковского // Український неврологічний журнал. – 2010. – № 1. – С.5-6.
10. Мяловицкая Е. А. Выдающийся ученый, защитник отечества, организатор науки – профессор Никита Борисович Маньковский / Е. А. Мяловицкая // Міжнародний неврологічний журнал. – 2006. – № 6. – С.128-130.
11. Пішак В. П. Микита Борисович Маньковський – видатний організатор медичної науки на Північній Буковині / В.П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 2014. – Т. 18, № 1. – С.204-205.
12. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.32.
13. Трахтенберг И. Никита Борисович Маньковский. Жизнь, судьба, память / И. Трахтенберг, Ю. Виленский // Новости медицины и фармации. – 2014. – № 20. – С.27.